

autor: **Miše Miloslavić**, predavanje održano u Opatija, 2008.

Na kugli zemaljskoj, pa tako i u našim prostorima, uglavnom, uslijed utjecaja ljudske aktivnosti požari raslinja sve više i više zadaju brigu kako široj društvenoj zajednici tako posebno vatrogascima. Osim šteta i troškova posebno je zabrinjavajuće što stradavaju ljudi bilo oni izravno angažirani u savladavanju stihije ili oni koji su stjecajem okolnosti bili ugroženi. U svakom pogledu treba imati saznanja kakve su to opasne okolnosti kod požara raslinja, odnosno koje mjere sigurnosti treba poduzeti kako bi se opasnost svela na što manju mjeru

Ovim se upozorava na opasne okolnosti te preporučuju mjere sigurnosti, odnosno zaštite u opasnim okolnostima gledano iz kuta vatrogasnog pješništva.

Stupanj ili razina opasnosti kod navedenih okolnosti ovisi o snazi vatrogasne grupe, intenzitetu gorenja, reljefnom izgledu terena, sastavu raslinja, meteorološkim i drugim uvjetima.

Požar raslinja je destruktivna situacija i samim time je opasan događaj. Stoga je na opasne okolnosti posebno ukazano a u mjerama zaštite posebno naglašeno što bi trebalo poduzeti za svoju sigurnost i sigurnost drugoga. Kod požara raslinja kao i kod drugih neželjenih događaja, posebno u ekstremnim situacijama, ljudski životi su prioritet zaštite, a potom materijalna dobra.

OPASNE OKOLNOSTI U ZONI POŽARA RASLINJA

- Nema dovoljno informacija o požaru koji se širi bez nadzora.
Kod događaja gdje dolazi do opasnih, pogibeljnih situacija i narušavanja civilizacijskog reda, kao što je požar raslinja izostanak informacija o nastanku požara, vrsti zahvaćenog raslinja, ugroženosti ljudi, objekata i dr. opasna je okolnost.
- Zbog zadimljenja ili guste šume okolina nije vidljiva.
Zadimljen prostor, raslinje ili druge prepreke vizualnom prikupljanju informacija predstavljaju problem. Problem traje i nakon pristupanja gašenju jer nemogućnost sagledavanja prostora, osim što daje osjećaj ugroženosti, stvarno predstavlja opasnost pri raslinju koje gori.
- Sigurna zona i put za odstupanje nisu utvrđeni.
Na mikro lokaciji, u dubini zaraslog, strmog ili stjenovitog prostora gdje se ne vidi sunce a niti kretanje dima, gdje su manevarske mogućnosti minimalne, gdje se samo kosijerom ili pilom

može otvoriti prolaz, jako je opasno ako nemamo sigurnu zonu i put za odstupanje.

- Nepoznati meteorološki podaci, kao i lokalni vremenski utjecaji.

Najčešća opasna okolnost pri požaru raslinja a uzrokovana meteorološkim odnosno vremenskim stanjem je vjetar. Uz to što razmahuje požare do razmjera katastrofe ugrožavajući živote, vjetar otežava sprječavanje širenja, prenosi vatre preko vatrogasnih crta i onemogućuje djelovanje zrakoplovstva. Važnost meteo informacija je izražena npr. najavljeno zahlađenje pomoći će da smanjimo poslovično veliku potrebu za dodatnim snagama.

- Neinformiranost o planovima, postupcima i rizicima.

Ako pred nadolazećoj opasnosti pojedinac, grupa ili zajednica nema rješenje ili ne zna pravilno primijeniti spasonosne postupke nije teško zamisliti kakve možemo imati posljedice zbog neinformiranosti o planovima, postupcima i rizicima.

- Upute i zadaci su nejasni, prekinuta zapovjedna linija.

Sve aktivnosti upravljane su po određenoj vertikali. Međutim, imamo veliki problem ukoliko su upute i zadaci nejasni, a ako je uz to prekinuta zapovjedna linija izvjesno je kako se potrebne aktivnosti neće moći izvrši.

- Nema je ili je loša radio i druga komunikacija s grupama, zapovjednicima i zrakoplovstvom. Naizgled bezopasna situacija ispražnjenih baterija u radio uređajima ili mobitelima može biti opasna. Neovisno o uzrocima, a ako je između sudionika događaja loša ili prekinuta govorna komunikaciji (jednosmjerna ili dvosmjerna) tada su pojedinac ili grupa u ranjivim odnosno neizvjesnom okruženju.

- Nepripremljenost za skupno djelovanje zemaljskih i zračnih snaga.

Požar uglavnom nije ugašen sve dok se i zadnji rubni metar ne pregazi. Zrakoplovstvo zaustavlja požar svugdje ali malo kad na rubu nekoga puta, tako vatrogasci ne mogu izbjeći pješaćenje ili prebacivanje helikopterom. Nepripremljenost na skupno djelovanje ne može dati uspješno izvršenje na terenu.

- Postavljena crta gašenja daleko je od sigurne odstupnice.

Ovisno o okolnostima, odnosno taktici i sredstvima za gašenje, poželjno je da crta gašenja bude neposredno uz raslinje zahvaćeno požarom. Ako je takva crta ili mjesto s kojeg se gasi daleko od sigurne zone ili odstupnog puta zbog moguće eskalacije događaja može se zapasti u pogibeljnu situaciju.

- Na strmim obroncima, postavljanje obrambene crte iznad požara,.

Uzbrdo, na strmim obroncima vatra se širi otprilike četiri puta brže, a na blagim dva puta brže nego u ravninama. Stoga nije teško zaključiti koliko može biti opasno postaviti crtu gašenja iznad požara.

- Frontalna navala na razmahali požar.

Plameni jezici razvijenog požara zahvaćaju po dubini više desetaka metara zelenog raslinja, dok se gusti dim razvlači i po više stotina metara ispred. Stoga je jasno da u takvim okolnostima frontalna navala može donijeti samo pogibelj.

- Vatrogasci se nalaze u gustom, lakozapaljivom raslinju podalje od crte gorenja. Uglavnom prilikom prilaza požaru vatrogasna grupa treba proći kroz zeleno raslinje. Vatrogasci se prilikom kretanja prema samoj crti gorenja odnosno do crte s koje će se poduzeti gašenje nalaze u neizvjesnoj situaciji. Stacioniranjem u raslinju podalje od crte gorenja situacija se ne može kontrolirati.
- Nemogućnost izviđanja fronte požara i izostanak drugih informacija. Primarni je cilj zaustaviti napredovanje požara a potom gašenje. Ako nismo u mogućnosti izvidjeti napredovanje požara i ako ne znamo što se nalazi na njegovom putu tada je krajnji ishod neizvjestan.
- Propadanje zapaljivog materijala niz padinu. Na većim padinama ili uzvisinama može doći do kotrljanja ili propadanja zapaljenog raslinja ili ugaraka. Tom prilikom dolazi do zapaljenja niže obraslih padina što otežava zaustavljanje požara. Za vatrogasce predstavljaju dodatnu opasnost veći i manji komadi kamenja koji se kotrljaju nizbrdo nakon što izgaranjem raslinja ostaju bez oslonca, kao i goruće debla.
- Velika je suša i vrućina. U okolnostima velike suše i vrućine povećava se opasnost od izbijanja požara a njegovo širenje biti će brže i veće. Okolnosti pri gašenju u ovim uvjetima su nepovoljnije nego inače.
- Vjetar je u pojačanju s naznakom promjene smjera. Kolebanja vjetra pomažu brzom širenju vatre u prostoru i uopće otežavaju gašenje. Stalno treba naglašavati, kada je vjetar u pojačanju ili kod promjene smjera vjetra opasnost se za vatrogasce povećava budući slijedi širenje i promjena pravca požara.
- Paljenje raslinja preko crte obrane, iza vatrogasnih snaga. Paljenje raslinja preko crte obrane iza vatrogasnih snaga može doći zbog jakog vjetra koji nosi ugarke, prenošenja zapaljenih češera, nesporazuma pri paljenju kontra vatri, namjere pojedinca itd. Svaka takva vatra izravna je životna opasnost za vatrogasce pogotovo ako je zahvaćen odstupni put.
- Teško prohodno i provozno područje i lakozapaljivo gorivo otežavaju izradu odstupnice. Teško prohodna i provozna područja karakteriziraju brda, strme padine, kanjoni, jame, ponori, polja, neravni i teško prohodni tereni koji otežavaju kretanje a time odstupnicu te usporavaju zaustavljanje požara raslinja.
- U blizini crte gorenja primijećen umor, psihofizička nepripremljenost, bolest, strah. Požar raslinja za vatrogasca je izrazito zahtjevna situacija. Ako nije prošao psihofizičku pripremu vatrogasac neće moći izvršiti svoje zadaće, posebno ako je bolestan ili umoran. Nepripremljenost može izazvati strah i samim time nepredviđene reakcije i posljedice.
- Nemogućnost uporabe zračnih snaga ili brodova. Vatrogasno pješništvo teško može doseći udaljene destinacije bez potpore iz zraka bilo za prebacivanje ljudstva i opreme ili za gašenje. Isto se odnosi ako izostaje uporaba brodova, dakako u određenim okolnostima. Opasna je situacija ako je izvršena početna faza akcije a

potom izostane nastavak.

- Nedostatna vozila, oprema, tehnika, logistika i prva pomoć.

Ne jedan put se dogodilo da je zbog kvara u zoni požara vozilo izgorjelo. Ako tijekom akcije gašenja nemamo dovoljno opreme i tehnike upitno je vrijeme završetka a time se povećavaju logističke potrebe.

- Opasnost od mina, kao i druge opasnosti od plinske i elektro infrastrukture.

Pogrešno je mišljenje da prolaskom požara raslinja preko minski sumnjiva područja dolazi do uništavanja mina i drugih eksplozivnih naprava. Vatra može, ali uglavnom ne aktivira te naprave, dapače zbog utjecaja vatre, nastale deformacije na napravi otežavaju kasnije razminiranje. Vatra vatrogascima jedino pomaže, što na izgorjeloj površini bez raslinja lakše uočavaju moguću opasnosti, a i tada se treba kretati po tvrdome. Najbolje je izbjegavati takva mjesta.

- Panika među stanovništvom.

Primijećeno je da se kod požara raslinja s katastrofalnim predznakom kod ljudi pojavljuju krizne situacije i panika. Pojedini ljudi poduzimaju radnje koje su u suprotnosti od potrebnih ili spasonosnih pa se tako dovode u opasne situacije

- Nepripremljenost za noćne uvjete gašenja.

Gašenje požara raslinja dolaskom noći treba intenzivirati iz jednostavnog razloga što je tada povoljnija temperatura a time i uvjeti gašenja. Ako se nije prije pripremila za noćne uvjete gašenja tada može doći do pogibeljnih situacija.

POŽARI RASLINJA, MJERE SIGURNOSTI

- POŽAR GASITI AGRESIVNO S NAGLASKOM NA VLASTITU SIGURNOST.

Sigurnost vatrogasaca kao i građana u zoni gorenja je primarna zadaća. Vatrogasci se uvijek s punom snagom bore s požarima uz poduzimanje maksimalnih mjera sigurnosti. U tim situacijama postupa se razumno i ne smije se podleći želji za što bržim gašenjem.

- ZAPOČETI AKCIJU GAŠENJA UVAŽAVAJUĆI TRENUTNO STANJE I MOGUĆI RAZVOJ POŽARA.

Da bi napor u gašenju dao rezultata treba primijeniti podatke prikupljene izviđanjem. Kod nastupanja treba znati kakve se prometnice, konfiguracija terena, raslinje, brzina, pravac i dr. te predvidjeti širenje.

- RASPOLAGATI TRENUTNIM METEOROLOŠKIM PODACIMA I PROGNOZOM VREMENA.

Meteorološke prilike mogu pomoći ali i odnemoći u gašenju požara. Ponašanje požara ne može se predvidjeti bez pravovremene prognoze vremena.

- IZDAVATI KONKRETNE I RAZUMLJIVE ZAPOVJEDI.

Ako zapovjedništvo nema jasan plan ni drugi zapovjednici ne mogu poduzeti dobru akciju. Svi u lancu zapovijedanja trebaju biti upoznati s ciljem, uz potvrdu da im je zapovijed razumljiva.

- ODREDITI SIGURNU ZONU I Odstupni put

Da bi se poduzelo učinkovito i sigurno gašenje treba odrediti prioritete, orijentire, sigurne zone, odstupne putove itd. Ako se pokaže potreba za uzmakom treba znati u kojem dijelu je sigurno. Dogovor zapovjednika na sektorima predviđa postupke s tim da se o tome moraju upoznati svi vatrogasci uz crtu gorenja odnosno gašenja.

- ZAPOVJEDNIŠTVO, GRUPE, ZAPOVJEDNICI I ZRAČNE SNAGE TREBAJU BITI U STALNOJ MEĐUSOBNOJ VEZI.

Komunikacija je veoma važna zbog brzog saznanja o mogućim promjenama i drugim aktivnostima. Stalna razmjena informacija pomaže da se poduzimaju pravilne radnje, brže završi gašenje, spriječe nesreće itd .

- POJAČATI OPREZ U POTENCIJALNO OPASNOJ SITUACIJI, POGOTOVO NOĆU

Ophodnje su oči i uši zapovjedništva. Njihova je zadaća da otkriju opasnost i doznaju kolika je veličina opasnosti te izvijestiti o tome. Ovaj posao mogu obavljati samo iskusni vatrogasci koji znaju što se može dogoditi. Uz pouzdanu komunikaciju i pravovremeno poduzimanje potrebnih radnji može se postići uspjeh.

- U SVAKO VRIJEME TREBA ZNATI KAKVE SU UKUPNE OKOLNOSTI U ZONI POŽARA.

Treba znati što je s požarom? Daju li poduzete aktivnosti daju rezultate, prijete li požar kućama, ima li drugih vatri, što se još može očekivati itd? Dali u neposrednom gašenju nedostaje vatrogasnih snaga, sredstava za gašenje itd?

- ODRŽAVATI NADZOR CIJELO VRIJEME

Zapovjedništvo treba imati neposredni nadzor cijelo vrijeme na širem zahvaćenom području kako bi akcija gašenja u potpunosti uspjela. Svi sudionici gašenja i stanovnici ugroženi požarom trebaju znati za stanje i namjere.

- BITI OPREZAN, ZADRŽATI PRISEBNOST, RAZMIŠLJATI BEZ DILEMA, ODLUČNO DJELOVATI.

Panika donosi opasne situacije, zato treba zadržati prisebnost i razum. Vjerovati u uspjeh. Poduzeti sve kako bi se mjere sigurnosti primijenile.

MOTRITI GORE, DOLJE, UOKOLO I OSTATI U ŽIVOTU.